

ОСВІТНІ ГЕНДЕРНІ СТРАТЕГІЇ В ЗАРУБІЖНІЙ ШКОЛІ ТА ПЕДАГОГІЦІ

Володимир КРАВЕЦЬ

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,

kravets@tnpu.edu.ua

Ключовим напрямком реалізації Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 рр. є досягнення гендерної рівності, що передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя [2, с. 5]. У новій Стратегії наголошується на дотриманні рівності між жінками та чоловіками в питаннях гідності, а також у правах в суспільному, приватному та сімейному житті; підкреслюється значення обох батьків у вихованні дітей, соціальна значущість відпустки матері та батька у зв'язку із доглядом за дитиною; пропагується рівний розподіл неоплачуваних домашніх обов'язків і обов'язків щодо догляду за дитиною з метою розвінчання гендерних стереотипів, досягнення балансу між робочим і сімейним життям жінок і чоловіків, що наближує до реальної гендерної рівності [2, с. 13].

Усе вищезазначене актуалізує проблему відповідального батьківства, перегляду змісту підготовки молоді до сімейного життя в Україні, що визначається серйозними трансформаціями у шлюбно-сімейних стосунках і докорінними змінами ставлень в суспільстві до еротики, сексу, міжстатевої взаємодії. Сьогодні українська сім'я перебуває в епіцентрі соціально-економічних, політичних і психологічних потрясінь (нестабільна економіка, ріст безробіття, зниження ролі духовних цінностей, лібералізація статевої моралі тощо), що порушують її нормальне функціонування. Під впливом цих та інших факторів (науково-технічна революція, урбанізація, міграція, акселерація) сім'я зазнає значних змін. Серед негативних тенденцій у сфері сімейних стосунків у багатьох країнах світу, в тому числі в Україні, домінують такі: зниження народжуваності, нестабільність і слабкість зв'язків батьківства – шлюбу – родинності, дестабілізація шлюбно-сімейних стосунків, зростання кількості розлучень, збільшення кількості незареєстрованих шлюбів, гендерна асиметрія сімейних стосунків тощо.

У підготовці учнівської молоді до сімейного життя в Україні є низка суттєвих недоліків: споживацтво та соціальний інфантилізм, незрілість більшості школярів; хибне уявлення про особливості статевої поведінки; незнання елементарних норм сімейного права; відсутність психологічної готовності до домашньої праці, виконання господарсько-економічних функцій; психологічне нецтво, яке ускладнює спілкування в шлюбі; нерозуміння психологічних особливостей статей, психології кохання, невміння вирішувати конфліктні ситуації в міжстатевому спілкуванні; недостатній рівень статевої поінформованості, відхилення у статевій поведінці, необізнаність у питаннях сексуальної культури; відсутність психологічної і практичної підготовки до догляду і виховання дітей, виконання материнських і батьківських функцій.

На жаль, в Україні за роки незалежності не сформовано національної концепції з підготовки учнівської молоді до сімейного життя. Та й вітчизняна педагогічна наука обходить цю проблему своєю увагою. В Україні дошлюбна підготовка та статеве виховання, на відміну від багатьох зарубіжних, передовсім європейських країн, мають декларативний характер, коли з офіційних трибун лунають слова про необхідність такого виховання, реально ж проблема віддана на відкуп аматорам і ентузіастам (без економічних і фінансових субсидій, організаційної і матеріальної допомоги тощо). Оскільки шлюбно-сімейні процеси мають сьогодні глобальний характер, а в західних країнах вони вивчені краще, то українським педагогам є що запозичити у країнах Заходу, де дошлюбна підготовка та сексуальна освіта давно мають місце як в обов'язковому, так і у факультативному плані. Не випадково на початку XXI століття інтерес до вивчення зарубіжного досвіду підготовки учнівської молоді до сімейного життя зріс. В Україні окремі аспекти зарубіжної системи підготовки учнівської молоді до сімейного життя вивчали І. Даценко (Польща), М. Самарець, Л. Яворська (США), Н. Левчик (Велика Британія), Л. Ковальчук, Т. Паничок, І. Гречин (Німеччина), А. Кузнецов (Франція), О. Бялик (країни Європейського союзу) та інші.

У багатьох країнах вже давно проведені широкомасштабні дослідження результатів впровадження різних методик з дошлюбної підготовки та статевого (сексуального) виховання, в тому числі у школах. Нагромадився величезний досвід з їх вивчення, причому в низці випадків окремі програми не дали позитивного результату. Не використати ці висновки було б, принаймні, нераціонально, а якщо точніше, злочинно. Поєднання недостатньої інформованості, наукового нецтва і політичної ангажованості створює передумови до формування неправильної соціальної політики і стратегії виховання, що тягне за собою серйозні наслідки.

У підготовці учнівської молоді до сімейного життя важливим є запровадження обов'язкових або принаймні факультативних курсів з основ підготовки до сімейного життя у відповідності до євростандартів. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя у провідних країнах світу зазвичай включає три складові частини: безпосередня дошлюбна підготовка, статеве виховання та формування усвідомленого батьківства. Варто зазначити, що питання підготовки молоді до сімейного життя активно розробляються і в сучасній західній психолого-педагогічній науці. У більшості європейських країн, США та Канаді існує думка, що статеве виховання неможливе без його гендерної складової. Сьогодні в європейських та австралійських школах обов'язково розглядаються питання поваги, толерантності та прийняття відмінностей, йдеться про гендерну ідентичність, гендерне самовираження та сексуальну орієнтацію. Освіта, на думку передовсім європейських дослідників, повинна сприяти девальвації гендерних стереотипів. Необхідно запозичувати у провідних країнах світу міждисциплінарний, мультикультурний підхід до розробки навчальних програм з підготовки школярів до сімейного життя.

Сьогодні інтеграція проблем дошлюбної підготовки та сексуальної освіти в навчальні програми інших дисциплін дає найоптимальніші результати у контексті соціалізації учнівської молоді. Уваги заслуговує французький досвід організації в

коледжах та ліцеях трьох сесій сексуальної освіти, які зосереджуються не лише на біологічних знаннях, а й на психологічних, емоційних, соціальних, культурних та етичних вимірах сексуальності. У зв'язку з цим доцільна розробка, апробація та впровадження новітніх навчальних програм дошлюбної підготовки та сексуальної освіти з використанням сучасних інформаційних технологій. Сучасна система дошлюбної підготовки та статевого виховання повинна орієнтуватися як на вирішення проблем міжстатевої комунікації, їх профілактику чи подолання, так і на розвиток особистості, зміну поведінки тощо.

Важливим у підготовці учнівської молоді до сімейного життя є розширення практики формування відповідального батьківства, морально-психологічної готовності юнацтва до виконання батьківських функцій. Особливо цікавими програмами є німецька та американська, які включають проєкт імітації батьківства із застосуванням дитини-робота, тамагочі (комп'ютеризованого малюка, запрограмованого на цілодобовий догляд). В окремих країнах учням обох статей пропонується волонтерська практика у дитсадках. Вчителі допомагають учням набувати різних практичних навичок, як-от: виготовляти іграшки для дитячих садків. Формуванню навичок усвідомленого майбутнього батьківства сприяє ознайомлення школярів із основами перинатальної педагогіки та психології в процесі тренінгів, впровадження інноваційних медіаосвітніх технологій, дистанційного навчання з батьківства-материнства [1, с. 234–241].

Література

1. Кравець В. П. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в зарубіжній школі та педагогіці: історія та сучасність : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2019. 256 с.
2. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки. 2018. 59 с. URL: <https://cutt.ly/6fmlWm> (дата звернення: 07.09.2020).

AMERICAN INTENSIVE PARENTING STYLE AND ITS INFLUENCE ON PARENTHOOD IN UKRAINE

Nataliia LEVCHYK

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
natkalev777@gmail.com

There is a significant number of systematized and generalized scientific views on the style of education. Parenting styles and their influence on children's behavior, the development of their emotional sphere have repeatedly been the subject of research by many modern and foreign scholars.

The share of parents' commitment to traditional styles in raising children is quite significant. It is established that the style of upbringing, which is characterized by love and care for the child, as well as the establishment of reasonable limits for him, is the most useful for him. And how ethnic or cultural differences in raising children affect their development, we will consider in our article.